

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
จังหวัดเพชรบูรณ์*

Role of Morality Teaching Monks on Teaching and Learning
Management in School Phetchabun Province

พระปลัดวุฒิพงษ์ กิตติวณโณ (วุฒิพงษ์ ผลไม้), พระปลัดพีระพงศ์ ฐิตธมโม (พีระพงศ์ โชตินอก),
พระครูประโชติพัชรพงศ์, (นัฐพงษ์ พิทักษ์อัมพรกุล), พระมนูศักดิ์ อุตุโร (มนูศักดิ์ คำผา)
และเครือวัลย์ มโนรัตน์

Phrapalad Wutthipong Kittivanno (Wutthipong Pholamai),

Phapalad Peerapong Thitadhammo (Peerapong Chotnok),

Phrakhru Prachotphatcharaphong (Natthapong Pitakampornkul),

Phra Manusak Uttaro (Manusak Khampha) and Krueawan Manorat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phokhunphamuang Phetchabun Buddhist College, Thailand

Corresponding Author, E-mail: manusak078@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) นำเสนอชุดความรู้บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 32 ท่าน และกลุ่มเป้าหมายคือพระสอนศีลธรรม จำนวน 300 รูป โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 171 รูป วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดย SWOT Analysis

*ได้รับบทความ: 18 กันยายน 2567; แก้ไขบทความ: 24 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 27 ธันวาคม 2567

Received: September 18, 2024; Revised: December 24, 2024; Accepted: December 27, 2024

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนและสื่อการสอนได้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) 2) การมีส่วนร่วมในกระบวนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นโดยคุณลักษณะส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.74)
2. ปัญหาที่เกิดจากการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอน คือไม่มีทักษะในการเลือกใช้ ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและทักษะผู้สอน การขาดแคลนสื่อการสอน ขั้วโมงการสอน น้อยขาดความต่อเนื่อง ไม่มีเครื่องมือการสอน ปัญหาจากสถานศึกษา ตัวชี้วัดการเรียนการสอนไม่ชัดเจน
3. ชุดความรู้บทบาทพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยองค์ความรู้ 6 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับพระสอนศีลธรรม ความรู้ด้านการสอน ความรู้ด้านการแก้ไขปัญหา ความรู้ด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมในการสอนที่เหมาะสม ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้และการบูรณาการหลักธรรม และการกำหนดระดับของกระบวนการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับบทบาทพระสอนศีลธรรม

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนการสอน; บทบาท; พระสอนศีลธรรม

Abstract

This research aims to: 1) Study the role of Morality Teaching Monks to the teaching and learning management of Buddhism education in Phetchabun Province; 2) Study of problems, obstacles and solutions in management the teaching of Buddhism by Morality Teaching Monks in schools Phetchabun Province; and 3) Present a set of knowledge on the role of Morality Teaching Monks in the teaching and learning management of Buddhism education in Phetchabun Province. Using mixed methods of research. By using in-depth interviews with 32 key informants. The target groups include: 300 Morality Teaching monks. By using questionnaires. Data were analyzed using percentage, frequency, mean, standard deviation from a sample of 171 monks. Content data was analyzed descriptive analysis by SWOT analysis.

The research results found that:

1. The role of Morality Teaching Monks in schools Phetchabun Province to the teaching and learning management . The three parts were 1) the selection of appropriate teaching and learning processes and teaching media at a high level ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) 2) the participation in the teaching process at a high level ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) and 3) the

creation of confidence through personal characteristics at a high level ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.74).

2. Problems arising from the selection of teaching and learning processes; no skills in selection, inconsistency with content, in appropriate for learners and teachers' skills, no teaching media, few teaching hours, lack of continuity, teaching tools, problems from the educational institution, unclear teaching and learning indicators.

3. Knowledge set on the role of Morality Teaching Monks in the teaching and learning management, consisting of 6 areas of knowledge. It was knowledge about the morality Teaching Monks, knowledge of teaching, knowledge of problem solving, knowledge of appropriate teaching characteristics and behaviors, knowledge of application and integration of Dhamma principles, and determination of the level of teaching process in relation to the role of the Morality Teaching Monks.

Keywords: Teaching and Learning Process; Role; Morality Teaching Monks

1. บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2560-2579 ได้เสนอแนวคิดให้ใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นผู้มีพัฒนาการที่สมดุล ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างผู้มีความรู้และคุณธรรม รู้จักวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1) กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของแผนการพัฒนการศึกษาแห่งชาติ จึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในทุกระดับการศึกษาตลอดระยะเวลาในการเรียน 12 ปี และมอบหมายให้กรมการศาสนาดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งเข้าร่วมโครงการ

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพระสอนศีลธรรมกว่า 300 รูป กระจายอยู่ทั่วไปในอำเภอต่างๆ ทั้ง 11 อำเภอ มีศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตั้งอยู่ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พยุหะเมือง เพชรบูรณ์ (ศูนย์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์, 2566, หน้า 18) ซึ่งการกำกับดูแลได้ดำเนินงานตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของสำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งด้านการสรรหาพระสอนศีลธรรม การส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และการบริหารงานงบประมาณ แต่จากสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลให้การบริหารงานการศึกษาและการจัดการศึกษารายวิชาพระพุทธศาสนายังขาดประสิทธิภาพ ไม่มีมาตรการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาหลายแห่งไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และหลักสูตรยังขาดการบูรณาการการเรียนการสอนด้านศีลธรรมให้เข้ากับวิชาสามัญทั่วไป พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่ยังขาดความ

รู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (จิรทัศน์ เนธิบุตร, 2563, หน้า 105) การสอนศีลธรรมจึงขาดประสิทธิภาพ ไม่มีความทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ (พระมหาไพศาล นนทเมธี, 2565, หน้า 109) และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ที่ให้ใช้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรมและแก้ปัญหาชีวิตของเยาวชนและประชาชนในสังคมได้อย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 30-31)

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางจัดทำชุดความรู้บทบาทของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบและแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตามความคาดหวังที่จะมีบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นพระสงฆ์ผู้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม (พระทัย วิฑิตโม, 2565, หน้า 100) รวมถึงช่วยในการบูรณาการชุดความรู้เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยเหมาะสมต่อผู้เรียน และสามารถนำแนวคิดมาช่วยในสร้างประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อนำเสนอชุดความรู้ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) แบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในกระบวนการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการ ดังนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 300 รูป โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสุทธาโร

ยามาเน (ธานีธร ศิลป์จารุ, 2551 หน้า 45) ใช้ระดับความความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 171 รูป 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Questionnaire) ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การเป็นพระสอนศีลธรรม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างชุดความรู้บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) 3) กระบวนการออกแบบเครื่องมือแบบสอบถาม โดย (1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน (2) ออกแบบคำถามในแบบสอบถาม (3) นำแบบสอบถามตรวจสอบความสอดคล้อง (Item of Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 0.78 (4) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสอบถาม (5) นำแบบสอบถามทำการเก็บข้อมูลจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยไม่ระบุตัวบุคคล จำนวนทั้งสิ้น 171 ข้อมูล (6) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อทำการสังเคราะห์ความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Questionnaire) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) จากกลุ่มตัวอย่างพระสอนศีลธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการเลือกคำตอบในแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) พร้อมทั้งระบุปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข รวมถึงข้อเสนอแนะในการสร้างชุดความรู้บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดเพชรบูรณ์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการศูนย์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) เจ้าหน้าที่ศูนย์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ (3) ผู้บริหารสถานศึกษา และ (4) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 32 ท่าน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Guidelines) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญเชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) 3) กระบวนการออกแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดย (1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน (2) ออกแบบคำถามสัมภาษณ์ (3) นำแบบสัมภาษณ์ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่ระดับ 0.87 (4) นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5) จัดทำหนังสือขอสัมภาษณ์ และเข้าสัมภาษณ์เพื่อจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (6) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

การสัมภาษณ์เพื่อทำการสังเคราะห์ความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งกลุ่มและเดี่ยว เพื่อเก็บรวบรวมปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงข้อเสนอแนะในการสร้างชุดความรู้บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อสรุปแนวคิดและจัดทำชุดความรู้

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลข ว.166/2567 ลงวันที่ 20 เมษายน 2567

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับเข้าใจในวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.66) ที่ร้อยละ 52.05 เนื่องจากพระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาวิชาที่เกี่ยวกับการสอนโดยตรง และพบว่า มีการระบุวิธีการสอนในแผนการสอน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.76) ที่ร้อยละ 41.52 เนื่องจากแผนการสอนไม่ได้ให้ความสำคัญกับวิธีการสอน แต่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาในการสอนและตัวชี้วัดมากกว่า และพบว่ามีการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.64) คิดเป็นร้อยละ 59.06 เนื่องจากส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์ในการสอน เกี่ยวกับความสามารถในการใช้กระบวนการเรียนการสอนได้มากกว่าหนึ่งวิธีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.59) คิดเป็นร้อยละ 57.31 ซึ่งส่วนใหญ่ของพระสอนศีลธรรม ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย การเล่าเรื่อง และการท่องจำ และสามารถออกแบบกระบวนการเรียนการสอนได้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.65) คิดเป็นร้อยละ 65.50 โดยใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมและวิธีการสอนแบบประยุกต์

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการใช้สื่อการสอนตามกระบวนการเรียนการสอนพบว่า มีการใช้สื่อการสอนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.98) คิดเป็นร้อยละ 46.78 และจะใช้สื่อการสอนก็ต่อเมื่อเนื้อหาที่ต้องการสอนสามารถใช้สื่อการสอนได้ ในด้านการรู้จักประเภทของสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.72) คิดเป็นร้อยละ 61.99 เนื่องจากส่วนใหญ่สามารถใช้สื่อการสอนได้เป็นอย่างดี ในด้านการเลือกสื่อการสอนได้เหมาะสม พระสอนศีลธรรมสามารถเลือกสื่อได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.84) คิดเป็นร้อยละ 38.01 เนื่องจากสื่อการสอนส่วนใหญ่ไม่ค่อยตรงกับเนื้อหา นอกจากผลิตเอง ในด้านความสามารถในการออกแบบสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่ามีความสามารถในการระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.84) คิดเป็นร้อยละ 38.01 และพระสอนศีลธรรมสามารถใช้สื่อการสอนแบบผสมผสานได้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.79) คิดเป็นร้อยละ 46.20

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) คิดเป็นร้อยละ 83.04 มีการ จัดเตรียมสื่อการสอนด้วยตนเองในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.69) คิดเป็นร้อยละ 49.12 สามารถใช้เครื่องมือช่วยในการสอนได้ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.96) คิดเป็นร้อยละ 33.33 สามารถวัดผลการเรียนรู้ได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) คิดเป็นร้อยละ 53.80 และสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสอนได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.76) คิดเป็นร้อยละ 47.37

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะที่มีผลต่อกระบวนการเรียนการสอนพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.79) คิดเป็นร้อยละ 38.01 โดยให้ความสำคัญกับการนุ่งห่ม การใช้คำพูด รวมถึงระดับการศึกษาทางโลกก็มีผลต่อกระบวนการเรียนการสอน เพราะสามารถเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนได้ดี เกี่ยวกับความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.80) คิดเป็นร้อยละ 49.12 เกี่ยวกับความสามารถในการสอนศีลธรรมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.73) คิดเป็นร้อยละ 45.61 โดยพบว่า มีผลมาจากองค์ความรู้และประสบการณ์ในการสอน รวมถึงการมีที่พำนักอยู่ใกล้สถานศึกษา และการเป็นคนในพื้นที่เดียวกับกับสถานศึกษา และพบว่าพระสอนศีลธรรมที่อายุน้อยจะเข้ากันได้ดีกับผู้เรียน และผู้ที่มีพรรษามากหรืออายุมากจะได้รับความเคารพมากกว่า รวมถึงการจัดกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเรียนการสอนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.71) คิดเป็นร้อยละ 50.29 และการได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.67) คิดเป็นร้อยละ 54.97 เนื่องจากนโยบายทางการศึกษา

2. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรค ในการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนเกิดจาก

2 ปัจจัย คือ ปัญหาที่เกิดจากตัวกระบวนการเรียนการสอน คือ ไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ครบถ้วน ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนบางกลุ่ม เนื้อหาไม่มีความลึกซึ้งเกินไป และปัญหาที่เกิดจากตัวผู้สอน คือ การขาดทักษะ และองค์ความรู้ในกระบวนการเรียนการสอนรวมถึงวิธีการสอน

ปัญหาและอุปสรรค ในการเลือกใช้สื่อการสอน เกิดจากคุณลักษณะของสื่อการสอนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะ และกระบวนการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม

ปัญหาและอุปสรรค ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดจากสถานศึกษากำหนดเวลาในการสอนน้อย จัดกิจกรรมบ่อย การสอนขาดความต่อเนื่อง ไม่มีเครื่องมือสำหรับใช้ในการสอน พระสอนศีลธรรมไม่เข้าใจบทบาท ขาดทักษะในการสอน

ปัญหาและอุปสรรค ในการวัดผลการเรียนรู้ ได้แก่ การวัดผลต้องไปรวมกับวิชาอื่น ไม่มีการกำหนดตัววัดผล ต้องกำหนดตัวชี้วัดเอง ไม่ได้วัดผลการเรียนรู้โดยผู้สอน การวัดผลไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การวัดผลการเรียน ได้แก่ การจัดทำคู่มือและหลักสูตรในการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการอบรมให้ความรู้พระสอนศีลธรรมในเรื่องของรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอน ประเภทของสื่อ สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดตัวชี้วัด กำหนดตารางบรรยายอย่างเป็นรูปธรรม แต่ให้อิสระในการจัดการเรียนการสอน

3. การจัดทำชุดความรู้ บทบาทพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ในการสอนศีลธรรมซึ่งถูกกำหนดไว้ตามมติที่ประชุมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ 1) สอนวิชาพระพุทธศาสนา 2) สอนการปฏิบัติธรรม 3) สอนวิชาธรรมศึกษา และ 4) สอนพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการจัดทำชุดความรู้ (Knowledge Management) เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับบทบาทหน้าที่ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) องค์ความรู้เรื่องพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วย ความหมาย ประเภท หน้าที่ ความรับผิดชอบของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) องค์ความรู้ด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการสอน ประเภทและการเลือกรูปแบบการสอน ประเภทและการเลือกสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วย การแก้ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และปัญหาจากปัจจัยภายนอก 4) คุณลักษณะและพฤติกรรม การสอนของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ ด้านการทำหน้าที่ด้านความเป็นครู การเป็นผู้นำด้านคุณธรรมและจริยธรรม 5) การบูรณาการและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ การประยุกต์ใช้หลักธรรมกับการดำเนินชีวิต การแก้ไขปัญหา การสร้างสันติสุข และ 6) บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย บทบาทในฐานะพระสอนศีลธรรมในรายวิชาพระพุทธศาสนา บทบาทในฐานะพระสอนศีลธรรมในวิชาธรรมศึกษา บทบาทในฐานะพระสอนศีลธรรมในการฝึกสมาธิ บริหารจิต เจริญปัญญา และบทบาทในฐานะพระสอนศีลธรรมเชิงบูรณาการ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจากปัจจัย 2 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และรูปแบบหรือวิธีการของกระบวนการเรียนการสอน เพราะปัจจัยทั้งสองของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแต่ละรูป จะมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน แต่สิ่งที่มีเหมือนกันคือหน้าที่ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการสอน และเป็นตัวกำหนดบทบาทความเป็นครูผู้สอนศีลธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสุชา จันทร์อม (2524, หน้า 36) ที่กล่าวว่า บทบาท คือ สถานภาพที่ได้มาพร้อมกับการกำหนดสิทธิและหน้าที่ จึงทำให้พระภิกษุผู้ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นพระสอนศีลธรรม ต้องมีหน้าที่เป็นครูสอนศีลธรรมด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของจิรทัศน์ เนธิบุตร (2563, หน้า 102) ที่กล่าวว่า พระสอนศีลธรรมมีหน้าที่ในระบบคือสอนในโรงเรียน และหน้าที่นอกระบบคือ การอบรมศีลธรรม การเทศน์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมื่อบทบาทหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอน คณะผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเรียนการสอน 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ การเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อการสอน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน และคุณลักษณะเฉพาะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะปัจจัยที่กล่าวมานี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเรียนการสอน

ในการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอน พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเข้าใจในวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ ในระดับปานกลาง สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาสาขาการสอนมาโดยตรง เพราะองค์ความรู้และทักษะในการสอนมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ครู สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 90-95) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยกระบวนการหลัก 2 กระบวนการ คือ กระบวนการเรียนรู้ กับกระบวนการสอน และสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาไพศาล นนทเมธี (2565, หน้า 29) ที่กล่าวถึงบทบาทของพระสอนศีลธรรมในเรื่องกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางกาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา

พระสอนศีลธรรมมักจัดทำแผนการสอนโดยระบุเฉพาะเนื้อหาของบทเรียนแต่ไม่ระบุกระบวนการเรียนการสอน เป็นการสอนที่ผิดไปจากหน้าที่ของครูผู้สอน สอดคล้องกับแนวคิดของดร.ณ

นภา นาชัยฤทธิ์ (2560, หน้า 22-24) ที่พบว่า ครูต้องเป็นผู้วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อควรรู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ แม้ว่าจะสามารถเลือกกระบวนการเรียนการสอนหลังจากการจัดทำแผนการสอนได้ดี อันเนื่องมาจากประสบการณ์ และเลือกจากวิธีการสอนที่ง่ายที่สุดคือนั่นก็คือการบรรยาย ซึ่งสามารถอธิบายเนื้อหาของบทเรียนได้ดีที่สุด รวมถึงการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนมากกว่าหนึ่งวิธีโดยการผสมผสานวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนมาตรฐานที่มีอยู่แล้ว เช่น การสอนเรื่องศาสนาพืชม ซึ่งสามารถทำการสอนด้วยวิธีบรรยาย และการใช้บทบาทสมมติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2543, หน้า 15) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการสอนโดยใช้วิธีบทบาทสมมติ ก็เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดงแต่ยังไม่สามารถออกแบบกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ ได้

การใช้สื่อการสอนของพระสอนศีลธรรมจะใช้ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมกับเนื้อหา ผู้เรียน รูปแบบกิจกรรม เวลา ทำให้พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่ ไม่เลือกใช้สื่อการสอน เนื่องจากข้อจำกัดของเนื้อหาและเวลาในการสอน ทำให้การสอนไม่น่าสนใจ ไม่เกิดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหา สอดคล้องกับแนวคิดของบรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ที่กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งที่จะช่วยให้งิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจและเข้าใจ โดยสื่อการสอนมักถูกเลือกใช้จากพระสอนศีลธรรมที่มีอายุน้อย เพราะมีทักษะและความชำนาญในการใช้สื่อการสอนมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของสมทรง ปุณฺณฤทธิ (2542, หน้า 25) ที่กล่าวว่า สไลด์ เทป ภาพยนตร์ ที่เกี่ยวกับธรรมะ การใช้สื่อกลุ่มนี้จะทำให้ผู้เรียนตื่นตัว สนุก ไม่ง่วงนอน ทำให้พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่จะจัดเตรียมสื่อการสอนด้วยตนเอง ซึ่งโดยมากจะเป็นสื่อการสอนประเภทซีดีบรรยาย และใบงาน ซึ่งสอดคล้องกับวิชุดา มาลาสาย (2561, หน้า 24-25) ที่กล่าวว่าสื่อการสอนที่นำไปใช้ในการสอนของครู คือ คู่มือ เอกสาร หรือประกอบการสอน

พระสอนศีลธรรมที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเอง ยกเว้นพระสอนธรรมศึกษาซึ่งเข้าสอนในสถานศึกษาในระยะเวลาก่อนสอบ พระสอนการปฏิบัติธรรมจะทำการการสอนในช่วงสวดมนต์ และพระสอนศีลธรรมเชิงบูรณาการหรือโรงเรียนวิถีพุทธ จะมีชั่วโมงการสอนที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับกิจกรรม ดังนั้น ความถี่ในการจัดกิจกรรมการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีความแตกต่างกันตามบทบาทการสอน

2. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ของพระสอนศีลธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ เกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ปัญหาจากระบบหรือตัวกระบวนการเรียนการสอน และปัญหาที่เกิดจากบุคคลผู้ใช้กระบวนการเรียนการสอน ปัญหาที่เกิดจากระบบหรือตัวกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาขององค์ความรู้ได้ทั้งหมด เนื่องจากเนื้อหาบางอย่าง ไม่สามารถนำเสนอได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง และวิธีการสอนบางวิธีไม่เหมาะสมกับผู้เรียนบางกลุ่มหรือบางคน รวมถึงเนื้อหาองค์ความรู้บางเรื่องมีความลึกซึ้งจนไม่

สามารถใช้กระบวนการเรียนการสอนที่มีอยู่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของพระทัย จิตฺติโน (2565, หน้า 119) ที่กล่าวว่า พระสอนศีลธรรมไม่สามารถกำหนดโครงสร้างหลักสูตรในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการศึกษาได้ และยังคงใช้หลักสูตรและวิธีการเดิม ซึ่งไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน

ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนไม่มีทักษะในการเลือกกระบวนการเรียนการสอน ไม่มีทักษะและองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการสอน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยการพัฒนาเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรม เพราะการเป็นพระสอนศีลธรรม ความสำคัญประการแรกคือต้องมีความเข้าใจในองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของบรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ที่กล่าวว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างมากเป็นเรื่องยาก การที่จะสอนให้ผู้เรียนสามารถจับใจความได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความคิดรวบยอดที่กระจ่างเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ถูกต้อง

ปัญหาที่เกิดจากการเลือกใช้สื่อการสอน เกิดจากคุณลักษณะของสื่อที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาการสอน โดยเฉพาะสื่อการสอนสำเร็จรูป เนื่องจากสื่อการสอนสำเร็จรูปไม่สามารถนำเสนอได้ตรงกับเนื้อหาทั้งหมดของบทเรียน ยกตัวอย่างเช่น สื่อการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จะนำเสนอในรูปแบบของการปฏิบัติเท่านั้น แต่ไม่มีการอ้างอิงหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับเศรษฐกิจพอเพียง เพราะสื่อการสอนทางพระพุทธศาสนาไม่มีผู้ผลิตเป็นการเฉพาะ การสร้างสื่อการสอนเองก็ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เกิดจากการบริหารจัดการของสถานศึกษาคือ ให้อาจารย์ใช้เวลาในการสอนน้อย จัดกิจกรรมน้อย การสอนขาดความต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการซื้อเครื่องมือสำหรับการสอน ความไม่เข้าใจในบทบาทของพระสอนศีลธรรมของสถานศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดความอคติต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนว่ามีความสามารถน้อยกว่าครูอาจารย์ในสถานศึกษา

ปัญหาที่เกิดจากการวัดผลการเรียนรู้ เกิดจาก 2 ปัจจัย คือ เกิดจากกระบวนการในการวัดผล โดยต้องนำคะแนนไปรวมกับวิชาอื่นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามอัตราส่วนที่กำหนด โดยส่วนมากไม่เกินร้อยละ 30 ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับเนื้อหา หรือไม่มีการกำหนดตัววัดผล ทำให้พระสอนศีลธรรมต้องเป็นผู้กำหนดตัวชี้วัดเอง ซึ่งหากพระสอนศีลธรรมไม่มีความรู้ในเรื่องของการวัดผล ก็จะไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดได้ และเป็นการวัดผลจากผู้สอนเพียงส่วนเดียว ซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 95) ที่กล่าวว่า การวัดผลด้วยตัวผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว เป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะของตัววัดผล คือ การวัดผลโดยข้อสอบ หรือการสังเกต อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดในการวัดผลการเรียนรู้ ซึ่งต้องใช้วิธีทั้งสองอย่างมีหลักเกณฑ์และมีความเหมาะสม

3. การจัดทำชุดความรู้ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ การพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องแยกปัญหาที่

เป็นอุปสรรคในการพัฒนาออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัญหาด้านโครงสร้างและปัญหาเฉพาะพื้นที่ ซึ่งหากเป็นปัญหาด้านโครงสร้างควรแก้ไขที่นโยบายแล้วประกาศใช้ในทุกภาคส่วน ส่วนปัญหาเฉพาะพื้นที่ ต้องทำการศึกษา หาแนวทางแก้ไข แล้วนำไปใช้เฉพาะพื้นที่เท่านั้น โดยในจังหวัดเพชรบูรณ์ ปัญหาคือความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ซึ่งควรมีการพัฒนาหลักสูตรการสอนศีลธรรมให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ตามหน้าที่ในการสอนศีลธรรมซึ่งถูกกำหนดในมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ คือ 1) สอนวิชาพระพุทธศาสนา 2) สอนการปฏิบัติธรรม 3) สอนวิชาธรรมศึกษา และ 4) สอนพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ ซึ่งหลักสูตรที่จัดทำ จะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องได้รับการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ ทักษะในการสอน ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยในการสอน และพัฒนางานความรู้และวิธีการในการสอน การจัดการเรียนการสอน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับครูอาจารย์ในสถานศึกษา

การจัดทำชุดความรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบในการกำหนดบทบาทของพระสอนศีลธรรม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยที่บุคคล เครื่องมือ และกระบวนการต้องมีการเชื่อมโยงและบูรณาการกันอย่างสมดุล ซึ่งพระสอนศีลธรรมควรมีองค์ความรู้ใน 6 ด้าน คือ องค์ความรู้เรื่องพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน องค์ความรู้ด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หลักเกณฑ์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน คุณลักษณะและพฤติกรรมการสอนของพระสอนศีลธรรม การบูรณาการและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในพระพุทธศาสนา และ บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย บทบาทในฐานะพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา พระสอนวิชาธรรมศึกษา พระสอนการฝึกสมาธิ บริหารจิต เจริญปัญญา และพระสอนศีลธรรมเชิงบูรณาการ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยนำกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับพระสอนศีลธรรม เพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและการวางแผนการสอน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

1.2 โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สามารถนำผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท โดยการฝึกอบรมและจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มทักษะองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการสอนศีลธรรมมากยิ่งขึ้น

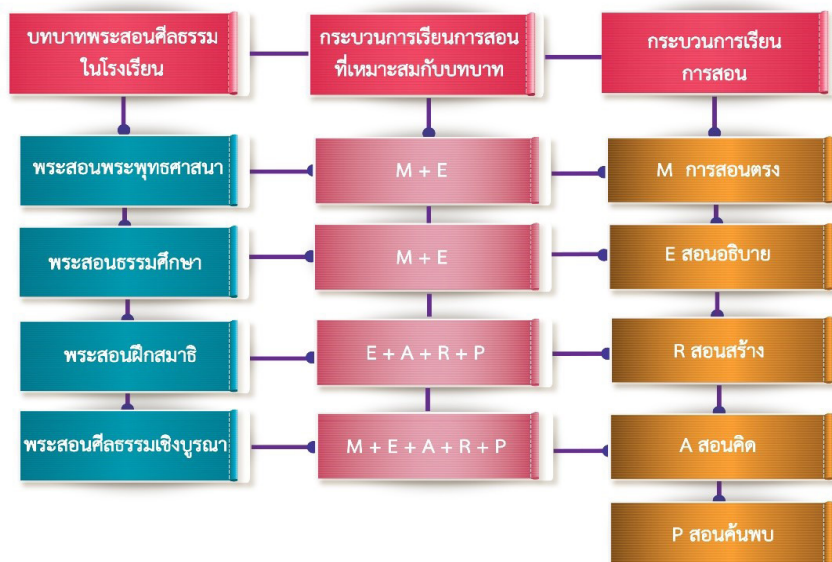
1.3 พระสอนศีลธรรม สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการสอนของตนเอง ให้เหมาะสมกับบทบาทพระสอนศีลธรรมที่ได้รับ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและจัดทำชุดความรู้หลักสูตรการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท ให้เป็นมาตรฐาน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยกำหนดให้ 1) M (Memorize) สอนตรง คือ สอนเน้นความสามารถในการจดจำของผู้เรียน 2) E (Expand) สอนอธิบาย คือ สอนเน้นการขยายความให้เข้าใจอย่างละเอียด 3) R (Relationship) สอนสร้าง คือ สอนให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ 4) A (Analyze) สอนคิด คือ สอนให้วิเคราะห์ส่วนประกอบและความแตกต่างได้ และ 5) P (Process) สอนค้นพบ คือ สอนให้สามารถประมวลผลความรู้อย่างมีแบบแผน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

จิรทัศน์ เนธิบุตร. (2563). บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ล้านนา. (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- ดรณนภา นาชัยฤทธิ์. (2560). *การพัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาครู*. (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตนา แคมมณี. (2543). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- พระทัย ฐิติมน (จ๋ยัง). (2565). *ความคาดหวังต่อนโยบายของรัฐในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาอำเภอสรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพศาล นนทเมธี (พันธ์สวัสดิ์). (2565). *บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- วิชุดา มาลาสาย. (2561). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสว่างแดนดิน*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ.
- ศูนย์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์. (2566). *สถิติข้อมูลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ 2566. เอกสารประกอบการอบรมพระสอนศีลธรรม ปีงบประมาณ 2566*. เพชรบูรณ์: ศูนย์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์.
- สมทรง ปุณฺณฤทธิ์. (2542). *เทคนิคการสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ประสารมิตรจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุชา จันท์ธอม. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.